

Külhoni kutatások érvényesülése a Kárpát-medencében

Bevezetés

Kárpát-medence szerte több ezer magyar ajkú hallgató tanul a felsőoktatásban. Az anyaország mellett természetesen a szórványságban is vannak fiatalok, akik a középiskola után is az iskolapadban maradnak. Ez a szám Románia szerte eléri a harminckilenczetet. Az ottani hallgatók harmada a tanulmányait is tudja magyar nyelven folytatni. A Vajdaságban is megközelítőleg ezer hallgató tanul magyarul, mindemellett az intézmények száma, ahol ezt megtehetik viszonylag alacsony.

A szorgalmasabb és komolyabb hallgatók részt vesznek különböző kutatások elkészítésében és azok publikálásában. A gond ebben az, hogy ezeket a kutatásokat rendszerint angolul követelik meg, pár kivételtől eltekintve. Ez magától nem jelente akadályt, ám a hallgatók egy része nem beszél és ír megfelelő szinten angol nyelven. Megoldást két dolog jelenthet. Az egyik, az angol nyelv oktatásának tökéletesítése. Ez közel lehetetlen feladat. A másik lehetőség a magyar nyelvű publikálás. Ezt kiválóan lehetővé teszi az anyaország földrajzi közelsége. Sajnos Magyarországon is alacsony azoknak a konferenciáknak és folyóiratoknak a száma, amelyek elfogadnak magyar nyelvű kéziratokat.

A kutatás bemutatja a jelenlegi helyzetet publikációk és az angol nyelv ismeretének fényében, bemutatásra kerül néhány anyaországi és szórványsági folyóirat és konferencia, ahol magyarul előadás tartható vagy cikk írható, valamint megoldási lehetőséget, amennyiben nincs magyar nyelvű alternatíva.

A szórványsági felsőoktatás leírása

Mivel a Kárpát-medencében Magyarország területén teljesen logikus módon a magyar a hivatalos nyelv és a felsőoktatás is ezen a nyelv-

* Dr. Szabó Anita, főiskolai tanár, Szabadkai Műszaki Szakfőiskola, Szabadka

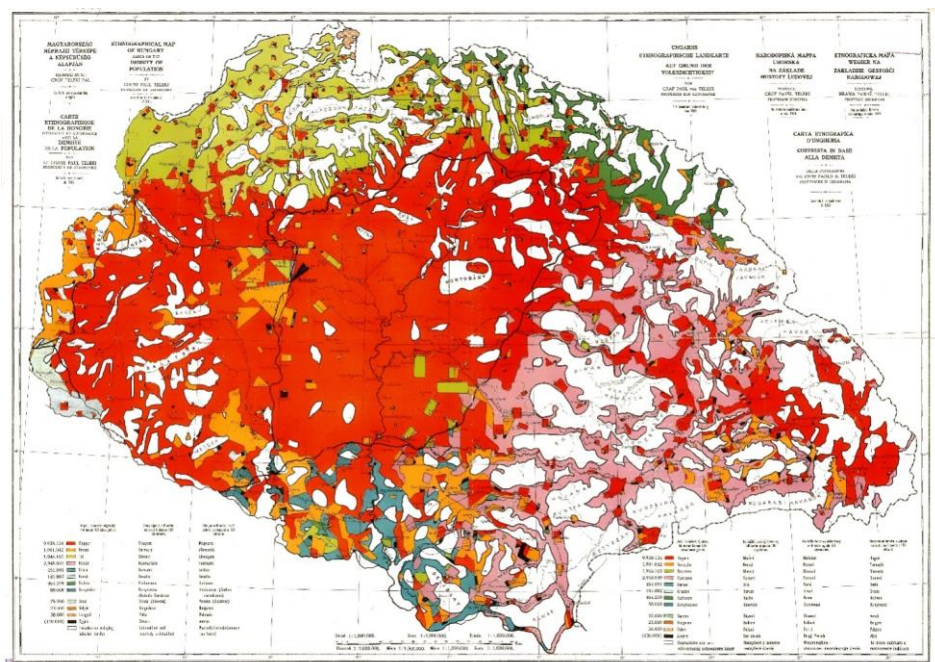
** Lábadi Henrik, a Szabadkai Műszaki Szakfőiskola hallgatója, Szabadka

ven folyik, ezért ennek a bemutatását a dolgozat nem tárgyalja. Ennél azonban sokkal fontosabb a szórványság felsőoktatásának a jellemzése.

A Kárpát-medence száz évvel ezelőtt szinte teljes egészében egyet jelentett területileg a Magyar Királyság területével. Ma már Magyarország, Szlovákia, Ukrajna, Románia, Szerbia, Horvátország, Szlovénia és Ausztria osztoznak ezeken a területeken.

Az első világháború végével Magyarország nagyon rossz helyzetbe került. A trianoni békeszerződés értelmében 1920 júniusától le kellett mondania a területének kétharmadáról. Lakosságát tekintve, a 20 886 487-ről 7 615 117-re esett vissza a szám. A szomszédos országokhoz így 3,3 millió magyar került.

Ha megnézzük Gróf Teleki Pál térképét a történelmi Magyarországról (Ábra 1), láthatóak azok a területek, ahol a magyarok többségben voltak. Ez a térkép 1910-ből származik, pár évvel a békeszerződés előtt-ről.

1. ábra

A híres "vörös térkép" 1910-ből. A vörös szín a magyar többségű területeket jelzi.

év	Kárpát-medence (a történeti Magyarország) területe		Mai Magyarország területe		Magyarország ma területén kívül a Kárpát-medencében	
1880	6 419 146	100,0 %	4 354 613	67,8 %	2 064 533	32,2 %
1910	10 047 605	100,0 %	6 730 299	67,0 %	3 317 306	33,0 %
1930	10 650 737	100,0 %	8 000 335	75,1 %	2 650 402	24,9 %
1941	11 912 284	100,0 %	8 655 798	72,7 %	3 256 486	27,3 %
1949	11 547 626	100,0 %	9 076 041	78,6 %	2 471 585	21,4 %
1960	12 567 714	100,0 %	9 786 038	77,9 %	2 781 676	22,1 %
1970	12 969 985	100,0 %	10 166 237	78,4 %	2 803 748	21,6 %
1980	13 412 752	100,0 %	10 579 898	78,9 %	2 832 854	21,1 %
1990	12 929 048	100,0 %	10 225 529	79,1 %	2 703 519	20,9 %

1. táblázat

A magyarság számának alakulása a Kárpát-medencében

Mint ahogy a táblázatból kiolvasható, 13 millió körüli van a magyarság száma manapság. Sajnos ez a szám csökkenőben van a tömeges kivándorlás és a negatív természetes szaporulat miatt.

Akadályok a publikálásban

Több ok miatt a magyar diákok és hallgatók publikálási lehetőségei erősen korlátozottak. Sajnos sokszor az oktatók sem teljesítik maradéktalanul a feltételeket. Az akadályok jelentős része nyelvi és kulturális jellegű. Ez alatt az értendő, hogy a magyar ajkú diákok Vajdaságban alacsony szinten tanulnak szerb irodalmat, zenei- és képzőművészeti történelmet általános- és középiskolai tanulmányaik folyamán. Ez alaptól azt jelentené, hogy megfelelő alap hiányában ezek a diákok az ilyen jellegű kutatásokban labdába sem rúghatnak. Sok esetben ezek a hiányosságok csak önszorgalommal pótolhatók és sokszor azért, hogy Újvidéken vagy Belgrádban a szerb nyelven folytatandó a tanulmányaikhoz felzárkózzanak.

Másik jellemző hiányosság a szerb nyelv tudásának a hiánya. Gyakran megfelelő motiváció és gyakorlási lehetőség nélkül még az a heti néhány óra sem jelent előrelépést, ami alatt az iskolában foglalkoznak vele. Emellett jellemző a túlnyomóan magyar lakta falvakban az, hogy a gyerekek játéka közben a szerb gyerekek kezdenek el magyarul beszélni, ami nem kis előnyt jelent a további életük során.

A szerb nyelv mellett az angol tudásának a hiánya is gondot jelent. Ez szerencsére megszűnőben van az internet, a számítógép és az okostelefonok elterjedése miatt, de az idősebb nemzedék, akik már tanultak angolul, még gyengén beszél. Belátható, hogy ez nagyon súlyos hiányosság, ugyanis a tudományos élet- és kommunikáció, a hírközlés, a sport és megannyi terület *de facto* hivatalos nyelve az angol. Amennyiben ez nehézkesen megy, így az adott hallgató vagy oktató nagy nehézségekbe ütközik a publikáció során, mivel a legtöbb folyóirat és konferencia angol nyelven vár kéziratokat.

Előnyök a publikálásban

A fentebb említett hátrányokon kívül néhány előny is jelen van, a helyzet korántsem kilátástalan. Az első és talán legnagyobb előny az Anyaország földrajzi közelsége és a természetes akadályok teljes hiánya. Nincs tenger vagy magas hegylánc, ami elválasztana minket a legközelebbi magyarországi nagyvárostól. Emellett, az szórványság identitástudata megmaradt, sőt, nem kopott el. Emiatt léteznek kizárólag magyar nyelvű konferenciák is Vajdaság területén.

A technológia előre haladásával és az internet elterjedésével az információ elérése már rendkívül egyszerű, akár az ágyból is elérhetünk már elkészült publikációkat, hozzáférhetünk könyvekhez, folyóiratokhoz, mások véleményét elolvashatjuk, sőt, akár meg is vitathatjuk a véleményünket úgy, hogy közben látjuk is a partnerünk anélkül, hogy valaha is egy légtérben tartózkodtunk volna fizikailag. Emellett a nyelvtanulás is olcsóbb és innovatívabb lett. Léteznek olyan ingyenes lehetőségek, mint például a duolingo, ami – ugyan nem professzionális szintre – megtanítja az embert más nyelven beszélni. Jelenleg magyarról csak angolra elérhető, de amennyiben már beszélünk ezen a nyelven több tucat más nyelvet tudunk megtanulni. Ingyen és bérmentve, anélkül, hogy kimozdultunk volna a lakásból.

Publikálási lehetőségek

Mint fentebb említésre került, léteznek helyi jellegű konferenciák, ahol magyar nyelven adható be és elő kutatás. Ezek közül a legismertebb a TDK. A Szabadkai Műszaki Szakfőiskola diákja például sikereket érnek el az Óbudai Egyetemen rendezett TDK-n, a hallgatók több dobogós helyezéssel is büszkélkedhetnek. Gyakran olyan fiataloknak jelent ez

leginkább megnyugvást, akik gyengén beszélnek más nyelveken, viszont szakma téren erősnek számítanak. Így ők is érhetnek el eredményeket és bővíthetik az önéletrajzukat. A másik ilyen konferencia, a TDK testvér konferenciája, a VMTDK, a Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferencia. 2015-ben 150-nél is több diák vett részt ezen, szintén magyar nyelven.

Egyéb lehetőségek

Amennyiben egyik előző verzió sem felel meg, azaz nem tudunk megtanulni angolul, vagy nincs módunk magyarul publikálni, még nem vezett el minden. Érdekes és hasznos lehetőség lehet az, ha választunk egy olyan társszerzőt, aki meg tudja írni a kutatást, vagy lektorálni tudja a mi munkánkat. Hasonlóan érdekes eredményeket hozhat az interdiszciplináris kutatás készítése. Ebben az esetben együttműködhetünk nyelvészekkel, akik el tudják készíteni a kutatást angol nyelven. Még jó ötlet lehet külföldi kutatókkal együttműködnünk, akikkel tudunk egy esetleges közös nyelven értekezni, például németül.

Hivatkozások

[1] <http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/179.html>

[2] „Vörös Térkép” Teleki Pál (1879-1941)